

Jätepoliittisen ohjelman toteutumistilanne

Sisällys

1. Yleistä jätepoliittisesta ohjelmasta	2
2. Ohjelman toteutumisen seuranta	2
3. Jätteiden synnyn ehkäisy	3
3.1. Kunnalliset tahot toimivat esimerkillisesti jätteen synnyn ehkäisemisessä	3
3.2. Jätteiden synnyn ehkäisystä on tietoa eri kohderyhmillä	5
4. Tuotteiden uudelleenkäytön edistäminen ja jätteiden tehokas hyödyntäminen	5
4.1. Kunnat toimivat esimerkillisesti jätteiden hyödyntämisen ja uudelleenkäytön saralla	5
4.2. Tuotteiden uudelleenkäyttö lisääntyy	6
4.3. Biojätteen määrä sekajätteestä vähenee ja biojäte ohjautuu tehokkaammin hyötykäyttöön	7
4.4. Kierrätettävät jätteet ohjautuvat entistä tehokkaammin materiaalihyötykäyttöön	7
4.5. Asukkaat ovat tietoisia lajittelun vaikutuksista	9
5. Ympäristövastuullisen toiminnan edistäminen jätehuollossa	9
5.1. Jätehuollon ilmastovaikutukset vähenevät	9
5.2. Kiinteistöjen jätehuolto on järjestetty asianmukaisesti koko toiminta-alueella	9
5.3. Yritykset ovat tietoisia jätehuollon velvoitteista ja toimivat niiden mukaisesti sekä saavat tarvittavat jätehuoltopalvelut	10
5.4. Jätteiden keräyspaikat ovat siistit, eikä roskaantumista tapahdu	11
5.5. Jätteiden käsittely ei aiheuta ympäristöhaittaa	12
5.6. Yleinen roskaantuminen ja jätteiden epäasiallinen käsittely vähenee	13
6. Riittävä jätehuollon palvelutaso ja kattava palveluverkosto	13
6.1. Asiakkaat voivat asioida joustavasti Jätekuikon ja jätelautakunnan kanssa	13
6.2. Jätteiden keräys ja kuljetus toimii hyvin asiakkaita palvellen	14
6.3. Lajitteluasemat ja vaarallisten jätteiden vastaanotto palvelee asukkaita	14
6.4. Kierrätettävien jätteiden keräysverkosto (ekopisteverkosto) on toimiva	15
6.5. Alueet on suunniteltu jätehuollon kannalta toimiviksi	16
6.6. Asiakkaat saavat tarvittavat lietteenkuljetuspalvelut	16
6.7. Puutarhajätteille on kohtuullisesti saavutettavat ja toimivat vastaanottopisteet	16
6.8. Tiedotus, neuvonta ja valistus tavoittaa kuntalaiset laajasti	16
7. Yhteenveto	17

1. Yleistä jätepoliittisesta ohjelmasta

Savo-Pielisen jätelautakunnan ja Jätekukon toimialueen kunnat ovat määritelleet jätepoliittisessa ohjelmassa vuoteen 2022 yhteiset tavoitteet alueen jätehuollolle. Jätepoliittisen ohjelman avulla jätehuoltoa voidaan kehittää suunnitellusti ja pitkäjänteisesti sekä yhtenäisin periaattein. Jätepoliittinen ohjelma on kunnille myös väline ohjata omistamaansa jäteyhtiötä, Jätekukkoa.

Jätelautakunta valmisteli jätepoliittisen ohjelman yhteistyössä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa, minkä lisäksi valmisteluvaiheessa kuultiin alueen asukkaita. Ohjelma hyväksyttiin kaikissa toimialueen kunnissa vuonna 2017. Jätepoliittisessa ohjelmassa on asetettu seuraava visio: ”Alueella on asukkaiden tarpeita palveleva jätehuolto, jonka avulla edistetään kiertotaloutta ja ympäristönsuojelua”. Visiota tukemaan on asetettu tavoitteita, jotka on jaoteltu neljän asiakokonaisuuden alle.

Tavoitteita on asetettu seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

1. jätteiden synnyn ehkäisy,
2. tuotteiden uudelleenkäytön edistäminen ja jätteiden tehokas hyödyntäminen,
3. ympäristövastuullisen toiminnan edistäminen jätehuollossa sekä
4. riittävä jätehuollon palvelutaso ja kattava palveluverkosto.

Tavoitteiden toteuttamiseksi ohjelmassa on vastuutettu toimenpiteitä kunnallisille toimijoille eli kunnille itselleen, kuntien ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisille, jätehuoltoviranomaiselle ja Jätekukolle.

2. Ohjelman toteutumisen seuranta

Jätelautakunta seuraa jätepoliittisen ohjelman toteutumista. Ohjelman mukaisia tavoitteita ja toimenpiteitä käsitellään säännöllisesti Jätekukon ja jätelautakunnan kesken. Lisäksi toimenpiteitä on käyty läpi kuntien kanssa pidettävissä tapaamisissa, kuten jätehuollon neuvottelukunnassa ja aluepalavereissa.

Nyt ohjelmakauden ollessa noin puolivälissä, ohjelman toteuttamistoimenpiteiden tilannetta käytiin läpi yhteistyössä Jätekukon kanssa ja kunnissa tehtyjä toimenpiteitä selvitettiin kuntien yhteyshenkilöille laaditulla kyselyllä. Alueen 15 kunnasta vastaukset saatiin seuraavasta 14 kunnasta: Juuka, Kaavi, Konnevesi, Kuopio, Lieksa, Nurmes, Outokumpu, Pieksämäki, Rautavaara, Siilinjärvi, Suonenjoki, Tervo, Tuusniemi ja Vesanto. Vastauksia ei saatu Rautalammin kunnasta. Lisäksi toteutettiin kysely kuntien rakennusvalvonnoille, johon vastasi 12 kunnan rakennustarkastajat. Vastauksia ei saatu Kuopiosta, Rautalammilta ja Tuusniemeltä.

Yhteistyötapaamisissa ja kyselyissä esille tulleet ohjelman toteutumistilanne tavoitteittain on koottu tähän yhteenvetoon. Tulokset on esitetty aihekokonaisuuksittain noudattaen jätepoliittisessa ohjelmassa asetettua tavoitteiden jaottelua.

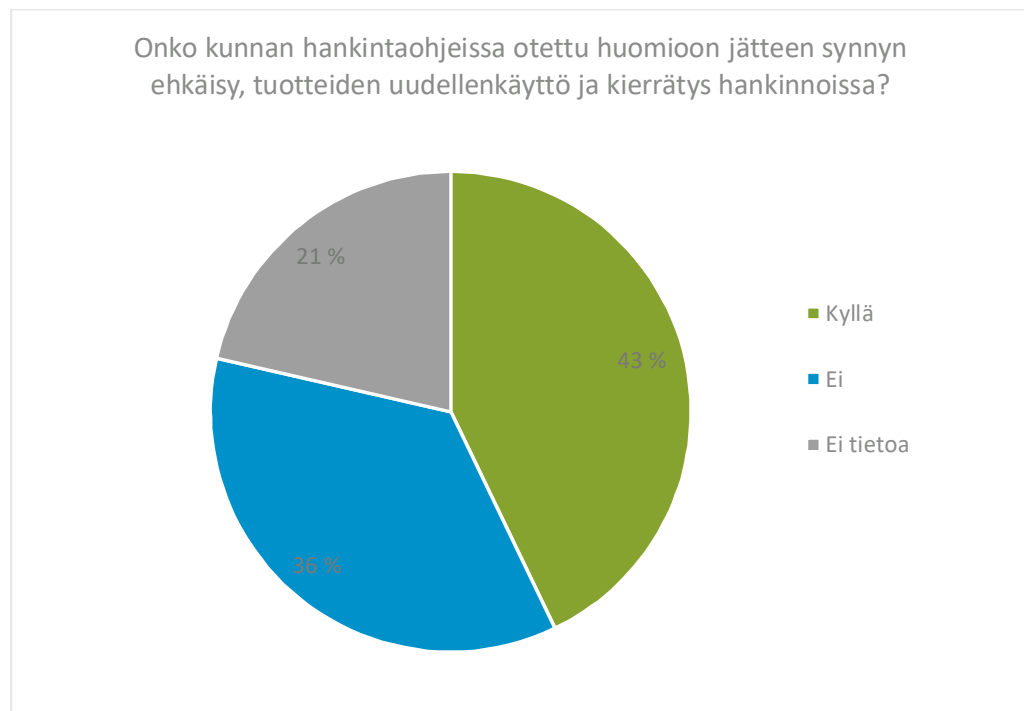
3. Jätteiden synnyn ehkäisy

3.1. Kunnalliset tahot toimivat esimerkillisesti jätteen synnyn ehkäisemisessä

Kestävät hankinnat

Jätepoliittisessa ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi se, että kunnat itse toimivat esimerkillisesti niin, että niiden omassa toiminnassa otetaan huomioon jätteiden synnyn ehkäisy. Erityisen hyvin jätteiden synnyn ehkäisyyn voidaan panostaa hankintoja tehtäessä. Tämän vuoksi on tärkeää, että kuntien hankintaohjeissa on huomioitu asia ja hankintaosaamista kehitetään.

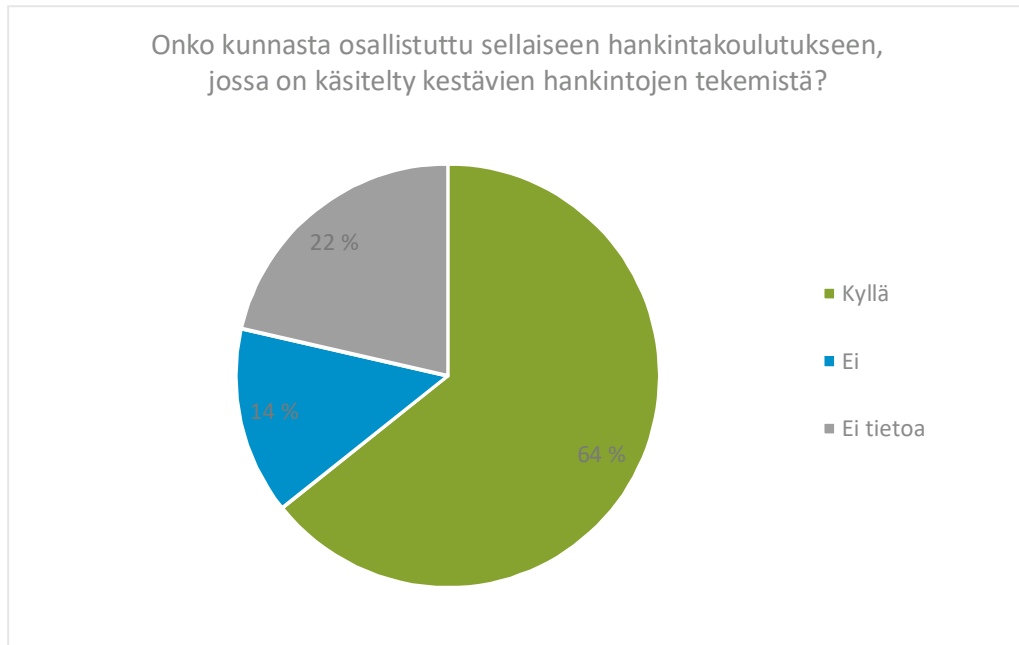
Tällä hetkellä vajaalla puolella toimialueen kunnista on hankintaohjeissa otettu huomioon se, että hankinnoissa tulisi pyrkiä ehkäisemään jätteen syntyä ja ostaa mahdollisuuksien mukaan käytettyjä tai kierrätysmateriaaleista valmistettuja tuotteita.

Kaavio 1. Kuntien yhteyshenkilöiden vastaukset jätteiden synnyn ehkäisyn, tuotteiden uudelleenkäytön ja kierrätyksen sisällyttämisestä kuntien hankintaohjeisiin

Vaikka usean kunnan hankintaohjeissa on vielä kehitettävää, useimmissa kunnissa on jo koulutauduttu kestävien hankintojen tekemiseen. Ainakin yhdeksästä kunnasta on osallistunut työntekijöitä aihetta koskevaan koulutukseen.

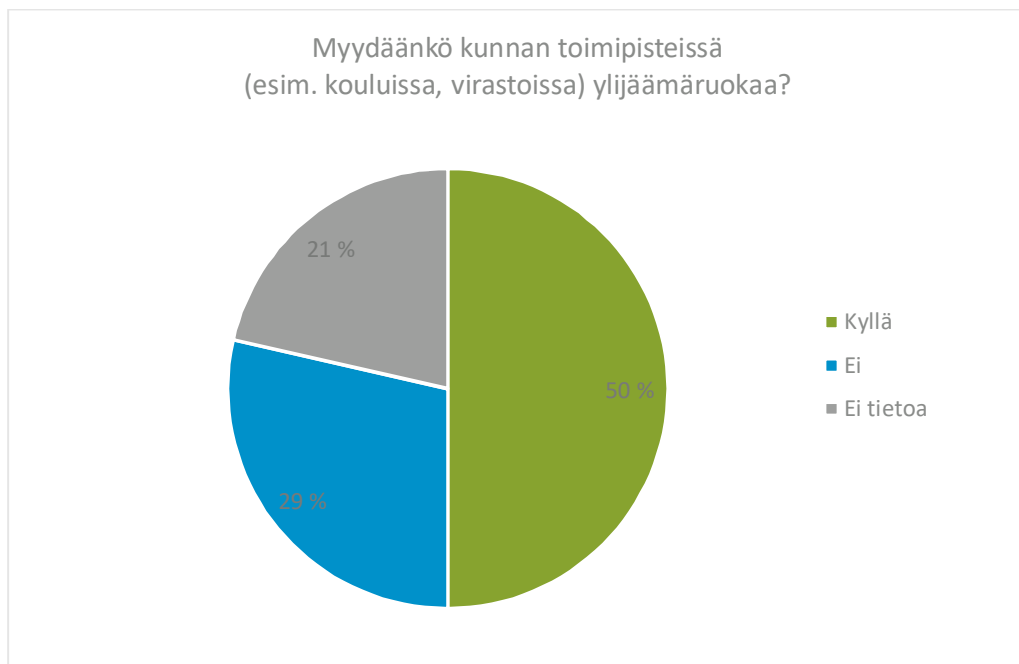

Kaavio 2. Yhteyshenkilöiden vastaukset kouluttautumisesta kestävien hankintojen tekemiseen

Ruokahävikin vähentäminen

Kuntien ruokahävikin vähentämiseksi osa kunnista on seurannut hävikkiruoan määrää omissa toimipisteissään. Kunnat myös myyvät ylijäämäruokaa eteenpäin: ylijäämäruoan myyntiä on käytössä puolessa alueen kunnista. Joissakin kunnista ylijäämäruokaa myös lahjoitetaan ruoka-apua jakaville toimijoille.

Kaavio 3. Kuntien yhteyshenkilöiden vastaukset ylijäämäruoan myynnistä kunnissa

Sähköisten palvelujen tarjoaminen

Jätteiden synnyn ehkäisyä tuetaan sähköisten palvelujen avulla. Kunnissa on käytössä laajasti sähköisiä neuvonta-, hakemus- ja asiointipalveluja. Samoin Jätekukolla sähköisten palvelujen tarjontaa on kehitetty ja tiedotusta on siirretty entistä enemmän sähköisiin kanaviin. Jätekukolla on asiakkaille käytössä sähköinen Omakukko-verkkopalvelu ja neuvontaa annetaan verkkosivujen chat-palvelun kautta. Palvelumuutoksista tiedottamisessa on siirrytty mahdollisuuksien mukaan tekstiviestien käyttöön paperikirjeiden sijaan.

Jätelautakunnalla sähköisiä asiointimahdollisuuksia on edelleen laajennettu ja asiakkaat ovat enenemässä määrin siirtyneet sähköisiin asiointikanaviin. Tällä hetkellä yli 60 % päätöksistä toimitetaan asiakkaille sähköisesti. Jätelautakunnalla on vähennetty muutoinkin paperitulostusta ja esimerkiksi jätehuollon kehotuskirjeissä paperiliitteet on korvattu suurimmaksi osaksi ohjauksella sähköiseen asiointiin.

3.2. Jätteiden synnyn ehkäisystä on tietoa eri kohderyhmillä

Jätteiden synnyn ehkäisemiseksi kootaan ja jaetaan tietoa asukkaille. Jätekukko on toteuttanut tätä neuvontaa erityisesti sosiaalisessa mediassa, jossa on järjestetty kampanjoita, kuten Näkyvätön jäte -kampanja Euroopan jätteen vähentämisen viikolla. Jätteen synnyn ehkäisy on tärkeä teema myös kummikoulutoiminnassa ja ympäristökouluttajan erilaisille ryhmille järjestämissä tilaisuuksissa.

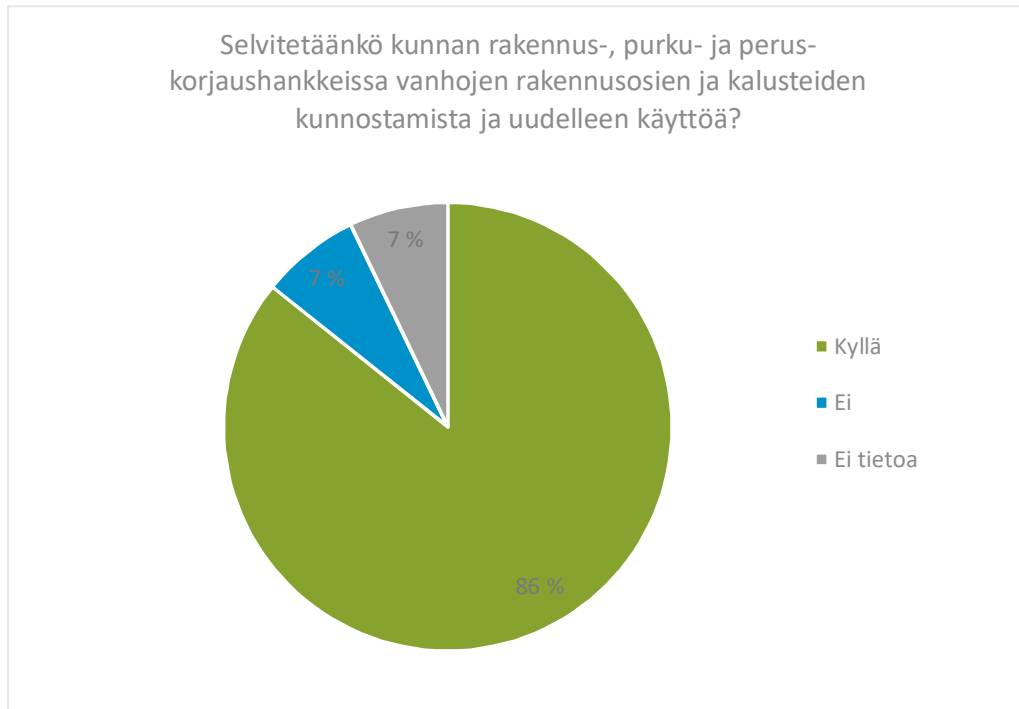
4. Tuotteiden uudelleenkäytön edistäminen ja jätteiden tehokas hyödyntäminen

4.1. Kunnat toimivat esimerkillisesti jätteiden hyödyntämisen ja uudelleenkäytön saralla

Kuntien tulisi jätepoliittisen ohjelman mukaisesti itse hankkia mahdollisuuksien mukaan käytettyjä ja kierrätysmateriaaleista valmistettuja tuotteita. Niin kuin edellä on tuotu esille, ainakin kunnan hankintaohjeissa on otettu huomioon kestävätkä hankinnat ja kestäviin hankintojen tekemiseen on kouluttauduttu valtaosassa kuntia.

Kunnat ovat esittäneet esimerkkejä siitä, missä hankinnoissa jätteen synnyn ehkäisy, kierrätys ja muut kestäviin hankintoihin liittyvät asiat on otettu huomioon. Tällaisia hankintoja ovat olleet mm. ruokapalvelut, kone ja kalustohankinnat, maarakentaminen sekä rakentamishankkeet. Lisäksi kunnat ovat tuoneet esille sen, että kunnissa on paikoin laajennettu kuntien omien toimipisteiden jätteiden lajittelumahdollisuuksia.

Lähes kaikissa kunnissa selvitetään kunnan omissa rakennus-, purku- ja peruskorjaushankkeissa vanhojen rakennusosien ja kalusteiden kunnostamista sekä uudelleen käytön mahdollisuuksia. Kaikissa alueen kunnissa käytöstä poistettuja, mutta käyttökelpoisia tavaroita, tarjotaan uudelleen käyttöön esimerkiksi internetin huutokauppaportaaleissa tai kuntien omilla verkkosivuilla.

Kaavio 4. Kuntien yhteyshenkilöiden vastaukset tuotteiden uudelleenkäyttömahdollisuuksien huomioon ottamisesta kunnan rakennus-, purku- ja peruskorjaushankkeissa

Kuntien ekotukihenkilötoiminnan avulla edistetään mm. kestäviä pienhankintoja ja kierrätystä ekotukihenkilöiden omissa työyksiköissä. Ekotukihenkilötoiminta on käytössä Kuopion ja Pieksämäen kaupungeilla.

4.2. Tuotteiden uudelleenkäyttö lisääntyy

Tuotteiden uudelleenkäytön lisäämiseksi on tärkeää kehittää tätä tukevia palveluja ja tehostaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Jätekukolla on käytössään kaikilla lajitteluasemilla Kiertokukko-palvelu, johon voi jättää käyttökelpoisia kodintavaroita. Asiakkaat voivat ottaa tavaroita Kiertokukosta veloituksetta itselleen uudelleen käyttöön.

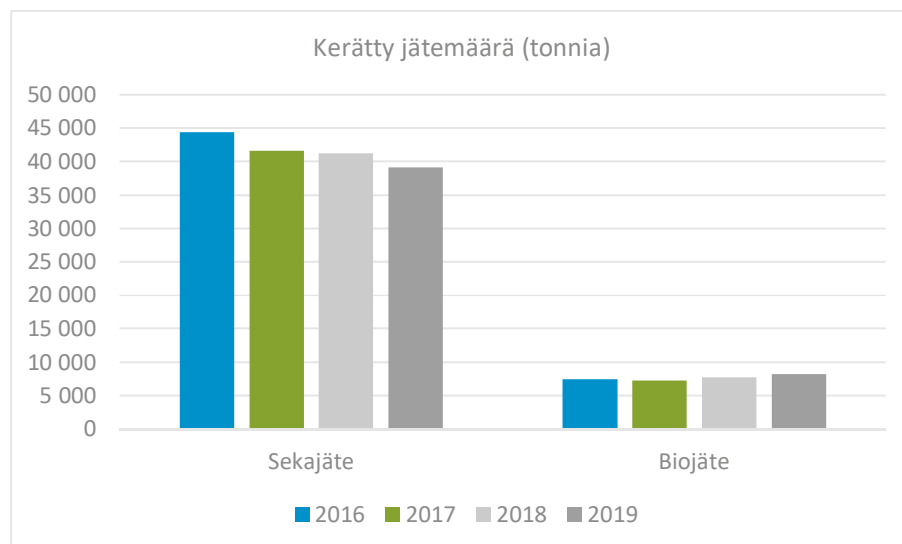
Jätekukko on ollut yhteydessä yhteistyökumppaneihin ja sopinut alustavasti joidenkin tuotteiden, kuten polkupyörien korjaamisesta ja niiden uudelleenkäyttöön ohjaamisesta. Näin myös sellaisia tuotteita, jotka eivät ole sellaisenaan uudelleen käytettävissä, korjataan ja saadaan käyttöön niin, etteivät tuotteet päädy jätteeksi.

Jätekukko on ollut mukana edistämässä betonimurskeen käyttöä maarakentamisessa (esim. urheilupaikkojen ja teiden rakenteissa), yhteistyötä on tehty erityisesti Kuopion kaupungin kanssa. Hyviä käytäntöjä on tuotu esille alan koulutuksissa ja sosiaalisessa mediassa. Kuopion kaupungilla on laadittu lisäksi uusiomateriaalirakentamisen mahdollisuuksista taustakartoitus, jonka pohjalta voidaan edistää kestävää maarakentamista.

4.3. Biojätteen määrä sekajätteestä vähenee ja biojäte ohjautuu tehokkaammin hyötykäyttöön

Biojätteessä on hyötyjätteistä eniten potentiaalia erilliskeräysmäärän kasvattamista ja kierrätysasteen nostoa ajatellen. Kun biojätettä saadaan pois sekajätteen joukosta, saadaan talteen ravinteita ja energiaa, minkä lisäksi Riikinvoiman ekovoimalaitokseen toimitettavan sekajätteen laatu paranee. Biojätteen lajittelun kannustamiseksi tarjotaan palveluja, neuvontaa ja taloudellisia kannustimia.

Biojätteen kiinteistöittäinen keräys on laajentunut ohjelmakaudella pieniin taloyhtiöihin syksyllä 2017, kun jätelautakunnan hyväksymä aiempaa tiukempi biojätteen erilliskeräysvelvoite tuli voimaan. Lisäksi jätetaksoa on kehitetty vuosina 2018-2019 kannustamaan aiempaa enemmän biojätteen keräykseen. Biojätteen tyhjennyshintoja on laskettu ohjelmakaudella merkittävästi, noin puoleen aikaisemmasta hinnasta. Biojätteen kustannuksia katetaan nykyään osin sekajättemaksuilla. Lajittelun lisäämiseksi kaikille biojätteen erilliskeräyksessä mukana oleville kotitalouksille on myös tarjottu mahdollisuus tilata veloittamattomasti biopusseja lajittelun avuksi. Eri ohjauskeinojen myötä kerätty biojättemäärä on ohjelmakaudella jonkin verran kasvanut.

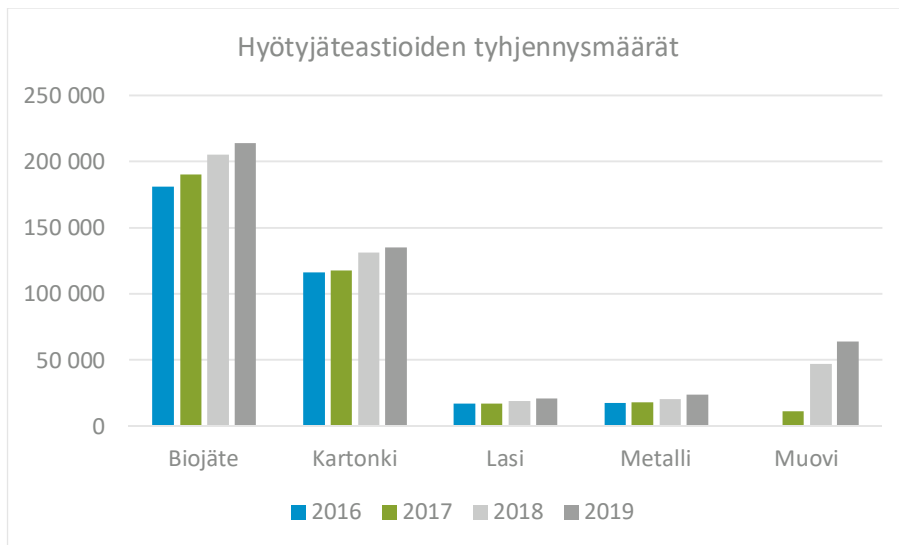

Kaavio 5. Jätekukon keräämä sekajätteen ja biojätteen määrä (tonnia/vuosi)

Biojätteiden omatoimista käsittelyä eli kompostointia on edistetty Jätekukolla tarjoamalla kompostointineuvontaa eri tapahtumissa ja luennoilla sekä kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten tekemien kompostointitarkastusten yhteydessä. Lisäksi kompostointi on ollut esillä sosiaalisessa mediassa. Kompostoinnin laajentamiseksi Jätekukolla on otettu vuonna 2018 käyttöön kompostoreiden myynti- ja vuokrauspalvelu koko toimialueelle. Lisäksi vuonna 2019 on aloitettu tyhjentävien kompostoreiden kokeilu, jonka avulla selvitetään uusia ratkaisuja biojätteen keräyksen tueksi.

4.4. Kierrätettävät jätteet ohjautuvat entistä tehokkaammin materiaalihyötykäyttöön

Biojätteen hyötykäytön edistämisen lisäksi tavoitteena on lisätä myös kierrätettävien pakkausjätteiden materiaalihyötykäyttöä. Pakkausjätteiden erilliskeräysvelvoitteita on tiukennettu jätehuoltomääräyksissä, minkä pohjalta Jätekkukko on laajentanut keräyspalvelua. Pakkausjätteiden erilliskeräys on laajentunut ohjelmakauden aikana kahteen otteeseen. Syksyllä 2017 laajennettiin kartonkipakkausten keräystä ja aloitettiin uutena muovipakkausten keräys. Tämän jälkeen syksyllä 2019 laajennettiin lasipakkausten ja metallin sekä edelleen myös muovipakkausten erilliskeräystä. Hyötyjäteastioiden tyhjennysmäärät ovatkin ohjelmakaudella kasvaneet.

Kaavio 6. Hyötyjäteastioiden tyhjennysmäärät (kpl/vuosi)

Jätekkukko on tarjonnut kiinteistöille neuvontaa ja opastusta hyötyjätteiden keräyksen laajentamisen yhteydessä parhaiden jätehuoltoratkaisujen löytämiseksi. Kiinteistöjen tilannetta on käyty tarkastelemassa myös paikan päällä, jotta tarvittavat jäteastiat on saatu kiinteistöille järjestettyä.

Kierrätettävien jätteiden erilliskeräyksen edistäminen on otettu huomioon jätetaksassa. Kierrätykseen ohjattavien hyötyjätteiden tyhjennyshintoja laskettiin vuoden 2019 jätetaksaan niin, että kartonki- ja muovipakkauksille tuli yhtenäinen, sekajätettä alhaisempi tyhjennyshinta. Kartonkipakkausten tyhjennyshinnat ovat laskeneet kunnasta riippuen ohjelmakaudella 15-30 % ja muovipakkausten tyhjennyshinta on puolittunut. Lasipakkausten ja metallin erilliskeräys on säilytetty veloitusettomana, jotta erilliskeräykseen liittyminen olisi taloudellisesti kannattavaa.

4.5. Asukkaat ovat tietoisia lajittelun vaikutuksista

Jätteiden lajittelun vaikutuksista on tiedotettava asiakkaille, jotta heillä on tietoa kierrätyksen hyödyistä sekä kierrättämättömyyden haitoista. Jätekukko on tiedottanut jätteiden lajittelusta, kierrätyksen merkityksestä sekä jätteiden hyödyntämisestä laatimalla asiasta lajitteluoppaat, yhtenäiset jäteastiatarrat sekä Yhteinen juttu -asiakaslehden ja vuosikalenterin yhteydessä jaettavat lajitteluohjeet. Kalenteri ja lehti jaetaan vuosittain noin 130 000 talouteen.

Jätekukko on joka vuosi mukana useissa eri tapahtumissa ja messuilla antaen neuvontaa jätteiden lajittelusta ja tuonut esiin lajittelun merkitystä. Lajittelua on tuotu säännöllisesti esiin myös sosiaalisen median päivityksillä ja videoilla.

5. Ympäristövastuullisen toiminnan edistäminen jätehuollossa

5.1. Jätehuollon ilmastovaikutukset vähenevät

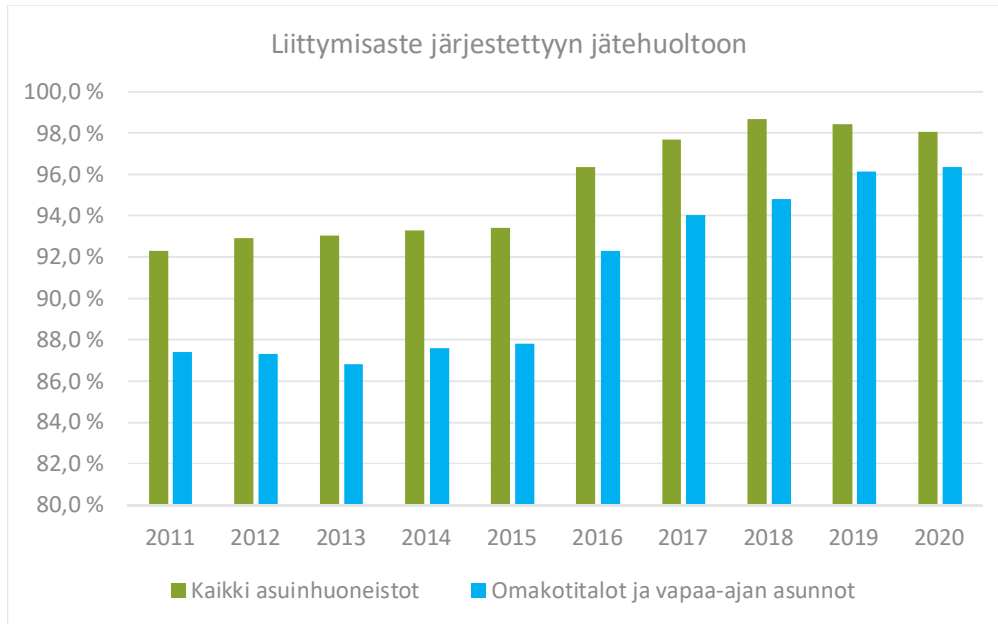
Jätehuollon ilmastovaikutusten vähentämiseksi on Jätekukolla selvitetty keinoja, joilla jäteautojen päästöjä voidaan vähentää. Jätekukko teetti selvityksen vaihtoehtoisten polttoaineiden kasvihuone- ja hiukkaspäästöistä jätteenkuljetusurakoissa, minkä pohjalta ympäristöystävällisten polttoaineiden käyttö otettiin huomioon kuljetusurakoiden kilpailutuksessa. Tämän kilpailutuksen johdosta Kuopion keskeisellä kaupunkialueella siirryttiin alkuvuodesta 2020 suurimmaksi osaksi biokaasulla kulkevien jäteautojen käyttöön sekä- ja hyötyjätteiden kuljetuksissa.

5.2. Kiinteistöjen jätehuolto on järjestetty asianmukaisesti koko toiminta-alueella

Jotta asuin- ja vapaa-ajan asuntojen jätehuolto olisi asianmukaisesti järjestetty, jätelautakunnalla seurataan säännöllisesti jätehuollon liittymisvelvollisuuden toteutumista ja ohjataan liittymään järjestettyyn jätehuoltoon. Päättyneet asiakkuudet sekä uusien, valmistuneiden asuin- ja vapaa-ajan rakennusten jätehuoltoon liittyminen tarkastellaan määräajoin sekä huolehditaan siitä, että kiinteistöt liittyvät järjestettyyn jätehuoltoon. Kehotuskirjeitä jätehuollosta lähetetään vuosittain 1 000-1 800 kappaletta.

Kaikista niistä omakotitaloista ja vapaa-ajan asunnoista, joita jätelain mukainen liittymisvelvoite järjestettyyn jätehuoltoon koskee, on nyt jätehuollon piirissä tilastojen mukaan 96,4 %. Kun otetaan huomioon kaikki asuinhuoneistot (pientalojen lisäksi rivi- ja kerrostaloasunnot) ja vapaa-ajan asunnot, liittymisaste järjestettyyn jätehuoltoon on 98,1 %.

Kaavio 7. Asuinhuoneistojen ja vapaa-ajan asuntojen liittymisaste jätehuoltoon

Seka- ja hyötyjätteiden seurannan lisäksi on aloitettu saostus- ja umpisäiliöiden tyhjennysten ja omatoimisen käsittelyn seuranta ja lietteitä koskevista velvoitteista tiedottamista. Seuranta ja tiedottaminen on toteutettu tähän mennessä Pielisen Karjalan alueen kunnissa. Kirjeet on lähetetty noin 1 000 kiinteistölle.

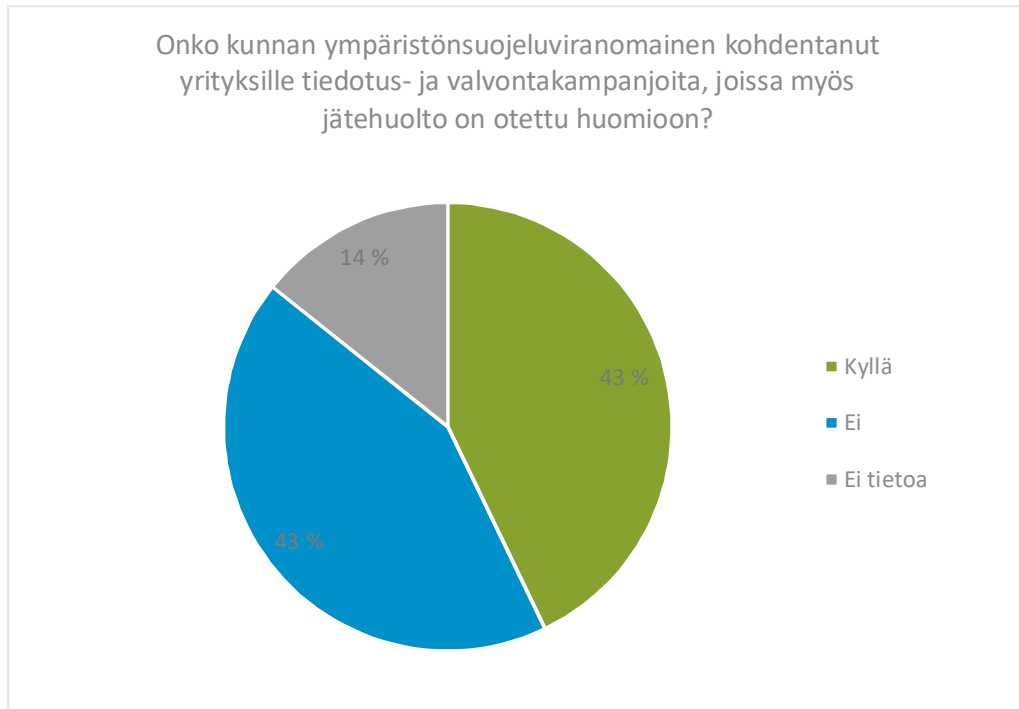
5.3. Yritykset ovat tietoisia jätehuollon velvoitteista ja toimivat niiden mukaisesti sekä saavat tarvittavat jätehuoltopalvelut

Yritysten jäteneuvonta ja valvonta

Yritysten jätehuolto kuuluu jätteen tuottajan vastuulle eli yritykset eivät ole lähtökohtaisesti kunnallisessa jätehuoltojärjestelmässä. Yritysten jätehuollon valvonta kuuluu kuitenkin kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille, jotka voivat edistää jätehuollon asianmukaista toteuttamista tiedotus- ja valvontakampanjoin.

Vajaassa puolessa alueen kunnista on toteutettu yrityksille toimialoittain valvontakampanjoita, joiden kohteina ovat olleet mm. sähkö- ja elektroniikkaromua vastaanottavat liikkeet, autokorjaamot ja jätehuoltoalan toimijat.

Kaavio 8. Kuntien vastaukset yritysten jätehuollon valvonnasta

Jätehuoltopalvelujen tarjoaminen yrityksille

Jotta yritykset saavat aina tarvitsemansa jätehuoltopalvelut, Jätekuukko tarjoaa näitä palveluja kunnan toissijaisen vastuun perusteella tilanteissa, joissa palveluja ei ole saatavilla markkinoilta kohtuullisin ehdoin. Toissijaisen vastuun perusteella tarjotaan sekä kuljetus- että käsittelypalveluja jätelain edellyttämässä tilanteissa. Jätekuukolla oli vuonna 2019 noin 900 TSV-asiakasta. Yleistä tietoa TSV-palveluista ja niiden hinnoista on Jätekuukon verkkosivuilla. Lisäksi Jätekuukko tiedotti erikseen jätekeskus- ja lajitteluasema-asiakkaita loppuvuodesta 2019 valtakunnallisen Materiaalitorin käyttöönotosta. Lajitteluasemilla on lisäksi jaossa Materiaalitoria koskevia tiedotteita.

5.4. Jätteiden keräyspaikat ovat siistit, eikä roskaantumista tapahdu

Yleisten jätteiden keräyspaikkojen siisteyden parantamiseksi Jätekuukolla on kehitetty eko- ja aluekeräyspisteiden täyttymisen seuranta. Pisteillä on ollut käytössä syväkeräyssäiliön täyttymistä mittaavia ja ilmaisevia antureita, joiden ansiosta säiliöiden tyhjennysrytmiä on saatu optimoitua. Lisäksi vuonna 2019 aluekeräyspisteisiin otettiin käyttöön laajemmin lisätyhjennyksiä myös viikonlopuille niinä aikoina, joina keräyspisteiden käyttö on suurinta.

Jotta kiinteistöjen jätteenkeräyspaikkojen siisteyttä voidaan edistää, Jätekuukko antaa kiinteistöjen haltijoille ohjeistusta keräyspaikkojen toteuttamiseen. Kun hyötyjätteiden keräys on laajentunut, Jätekuukko on laatinut taloyhtiöille ehdotukset keräyksen järjestelyjen muutoksista ja tarjonnut kiinteistöille paikan päällä neuvontaa toimivien keräyspaikkojen järjestämiseksi. Jätekuukko tarjoaa myös jätekatosten rakentamisoheja.

5.5. Jätteiden käsittely ei aiheuta ympäristöhaittaa

Jätteiden käsittelyn ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ympäristönsuojeluviranomaiset valvovat jätteiden vastaanottoaikojen siisteyttä sekä jätteiden käsittelyn asianmukaisuutta. Kaikissa kunnissa on toteutettu ekopisteiden, aluekeräyspisteiden ja lajitteluasemien siisteyden valvontaa.

Kompostointiin on opastettu ja sen toteuttamista on valvottu kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten tekemillä kompostointitarkastuksilla, joissa on mukana myös Jättekukon kompostointineuvoja. Tarkastuksia tehdään vuosittain noin 150 kiinteistöllä. Alueen suurimmassa kunnassa, Kuopiossa, tarkastuksia tehdään vuosittain, muissa kunnissa noin 2-3 vuoden välein.

Lietteiden omatoimisen käsittelyn seuranta ja valvontaa tehdään samalla kuin asianmukaisten tyhjennysten seuranta. Kohdealueena ovat olleet tähän mennessä Pielisen Karjalan kunnat. Ilmoituksia lietteiden omatoimisesta käsittelystä on käsitelty tähän mennessä noin 170 kappaletta.

Rakennus- ja purkutyömaiden jätehuollon asianmukaisuutta seuraavat erityisesti kuntien rakennusvalvonnat. Kuntien rakennusvalvonnoista valtaosa toimittaa tietoa kohteiden toteuttajille jätehuollon asianmukaisesta järjestämisestä. Ohjeistusta annetaan esimerkiksi lupamenettelyn yhteydessä ja aloituskokouksissa. Alle puolet rakennusvalvonnoista edellyttävät kaikissa rakennus- ja purkukohteissa selvitystä jätehuollosta eli siitä, mitä jätteitä syntyy, miten jätteet lajitellaan ja minne ne toimitetaan. Osa kunnista edellyttää tietoa vain suurimmista kohteista.

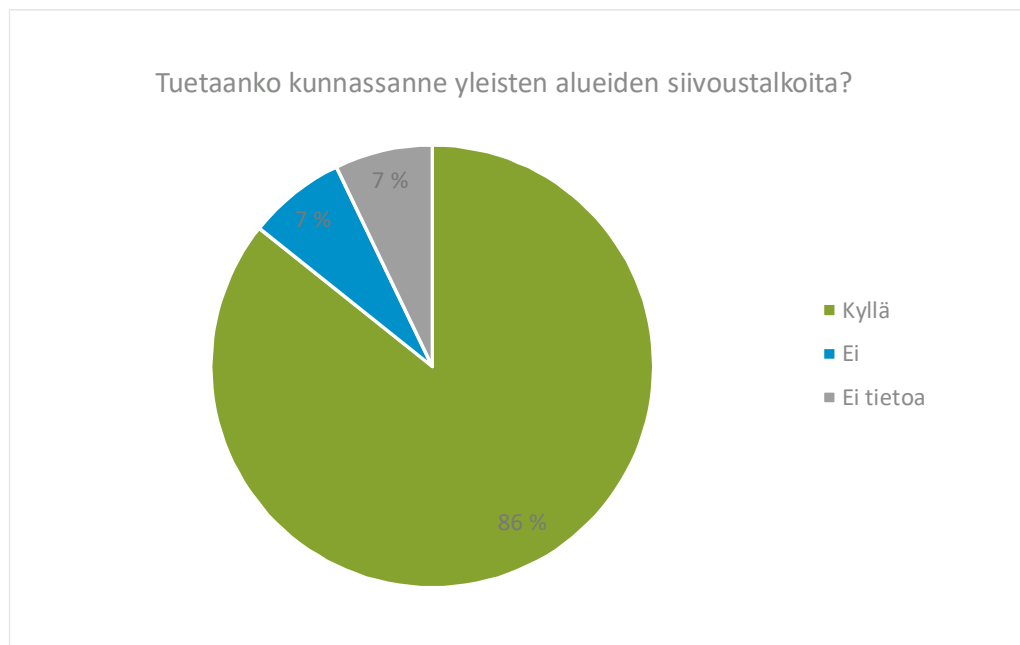

Kaaviot 9 ja 10. Kuntien rakennustarkastajien vastaukset jätehuollon huomioon ottamisesta rakennus- ja purkukohteiden lupa- ja valvontaprosessissa

5.6. Yleinen roskaantuminen ja jätteiden epäasiallinen käsittely vähenee

Yleisten alueiden roskaantumisen vähentämiseksi on jättepoliittisessa ohjelmassa asetettu kunnille toimenpiteeksi yleisten alueiden keräysvälineiden riittävyyden varmistaminen ja siivoustalkoiden tukeminen. Kaikissa kunnissa on kartoitettu ainakin jollakin tavalla yleisten alueiden roska-astioiden riittävyyttä ja tehty täydennyksiä verkostoon tarpeen mukaan.

Lähes kaikissa kunnissa tuetaan jollakin tavalla yleisten alueiden siivoustalkoita. Siivoustalkoiden tukemiseen kunnissa on käytössä erilaisia tapoja. Kunnissa tarjotaan talkoisiin taloudellista apua, siivoustarvikkeita tai järjestetään talkoolaisten keräämien jätteiden pois nouto. Myös Jätekuolla on tarjolla siivoustalkoisiin lajitteluasemilta lainattavia siivousvälineitä.

Kaavio 11. Kuntien yhteyshenkilöiden vastaukset siivoustalkoiden tukemisesta

6. Riittävä jätehuollon palvelutaso ja kattava palveluverkosto

6.1. Asiakkaat voivat asioida joustavasti Jätekuon ja jätelautakunnan kanssa

Asiakaspalvelun joustavuuden parantamiseksi on sekä jätelautakunnalla että Jätekuolla kehitetty sähköistä asiointia kattamaan tyypillisimmät asiointitilanteet. Jätelautakunnalla on käytössä sähköiset lomakkeet jätehuoltoviranomaisessa asiointiin. Jätekuo tarjoaa asiakkaille sähköisen Omakukko-verkkopalvelun, jonka käyttöön Jätekuo on ohjannut asiakkaita aktiivisesti. Omakukossa oli vuoden 2019 alussa noin 8 200 käyttäjää ja vuoden lopussa palveluun oli kirjautunut jo miltei 14 800 käyttäjää. Verkkosivujen chat-neuvontapalvelu otettiin Jätekuolla käyttöön loppuvuodesta 2018 ja sen palveluaikojat laajennettiin keväällä 2019.

6.2. Jätteiden keräys ja kuljetus toimii hyvin asiakkaita palvelleen

Seka- ja hyötyjätteiden kuljetukset on alueella järjestetty siten, että Jätekkukko on kilpailuttanut ne keskitetysti asukkaita varten. Asiakkaita palvelevan jätehuollon varmistamiseksi sekajätteen kiinteistöittäinen kuljetusalue on määritetty koko toimialueelle ja siihen on tehty asiakaspalautteiden pohjalta tarkistuksia. Hyötyjätteiden kiinteistöittäistä jätteenkuljetusalueetta ollaan parhaillaan määrittelemässä. Jäteastioiden tyhjennykset hoidetaan kiinteistöiltä koko tällä määritellyllä alueella, sekajätteen osalta poiketaan mahdollisuuksien mukaan lisämaksusta myös alueen ulkopuolelle.

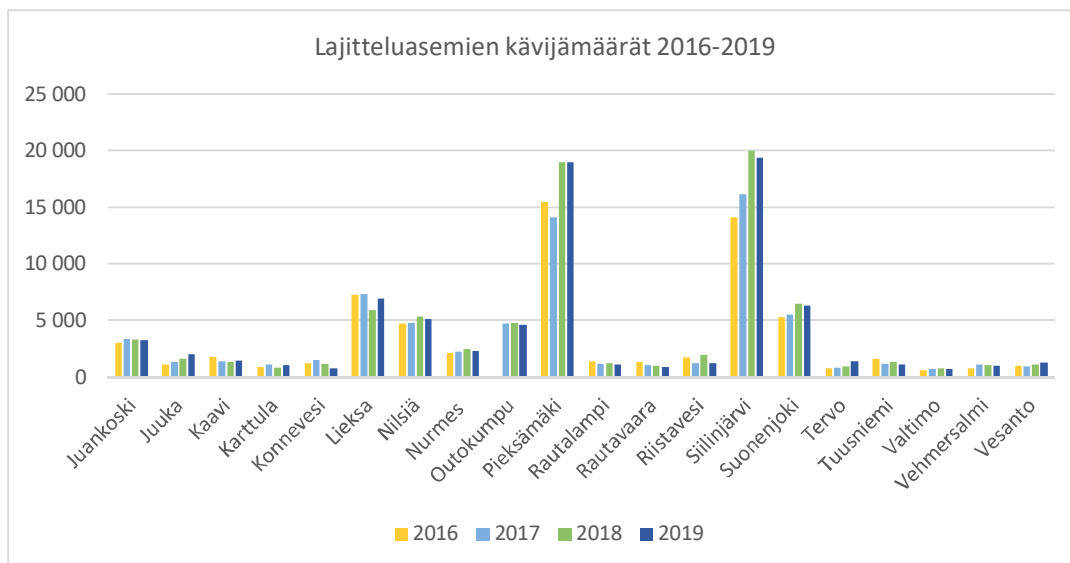
Jätekkukko tarjoaa kuljetuspalvelua myös sellaisille asumisessa syntyville isokokoisille jäte-esineille ja isoille jäte-erille, joita ei voi laittaa tavalliseen jäteastiaan suuren kokonsa tai määränsä vuoksi. Isokokoisten jäte-esineiden noutopalvelu (Noutokukko) ja isojen jätemäärien kuljetuspalvelu (Lavakukko) on otettu ohjelmakaudella käyttöön koko toimialueella.

Aluekeräyspisteverkostoa on kehitetty palvelemaan paremmin alueen asukkaita ja vapaa-ajan asukkaita. Aluekeräyspisteiden sijaintia asiakaskuntaan nähden on kartoitettu Jätekkukolla ja yksittäisiä keräyspisteitä on siirretty logistisesti asiakkaita paremmin palvelemaan paikkaan. Asiakkaita on siirretty kartoituksen jälkeen paremmin palvelevien keräyspisteiden käyttäjiksi, mistä on tiedotettu kaikkia niitä asiakkaita, joita muutokset ovat koskeneet.

6.3. Lajitteluasemat ja vaarallisten jätteiden vastaanotto palvelee asukkaita

Lajitteluasemapalvelut tarjotaan jokaisessa kunnassa niille jätteille, jotka ei laatusa tai määränsä vuoksi sovellu sekajäteastiaan tai ekopisteille. Lajitteluasemin vastaanottoaikojen toimivuutta on selvitetty ja uudet palveluajat on otettu käyttöön vuonna 2019. Aukioloaikoja suhteutetaan kävijämääriin. Kuopion Pikkukukko-lajitteluasemalla asioi vuosittain noin 40 000 asiakasta ja muilla lajitteluasemilla yhteensä noin 80 000 asiakasta.

Kuopion Pikkukukko-lajitteluasemalla on otettu käyttöön itsepalvelumahdollisuus, minkä ansiosta lajitteluaseman aukioloaikoja on voitu laajentaa. Kuopion Maaningalla, jossa ei ole kiinteää lajitteluasemaa, on pilotoitu mobiililajitteluasema, jossa on vastaanotettu loppu- ja puujätteen lisäksi metalli- ja sähköromua sekä vaarallisia jätteitä.

Kaavio 12. Lajitteluasemien kävijämäärät vuosina 2016-2019 (pl. Kuopion Pikkukukko)

Niillä alueilla, joilla ei ole lajitteluasemaa taajamassa, on järjestetty palvelun täydennykseksi yksittäisiksi päiviksi Pop up -lajitteluasemia, joihin on voinut tuoda pienikokoisia sähkölaitteita tai kodin vaarallisia jätteitä. Tapahtumia on järjestetty Kuopion keskeisellä kaupunkialueella, Siilinjärven Vuorelassa, Nurmeksessa ja Outokummussa.

Vaarallisten jätteiden keräys on järjestetty lajitteluasemille, minkä lisäksi Kuopion keskeisellä kaupunkialueella on järjestetty keräystä vaarallisten jätteiden keräysautossa. Kesällä 2019 keräyspisteitä järjestettiin aiempaa enemmän siten, että kahden vakiokeräyspaikan lisäksi vaarallisten jätteiden keräysauto pysähtyi seitsemällä uudella paikalla. Vaarallisen jätteen keräysautossa on ollut vuosina 2016-2018 noin 1 000 kävijää vuosittain. Vuonna 2019, kun keräys oli laajennettu ja siitä tiedotettiin tehokkaasti, oli keräys huomattavasti suosittumpi ja asiakkaita oli yli 2 600.

6.4. Kierrätettävien jätteiden keräysverkosto (ekopisteverkosto) on toimiva

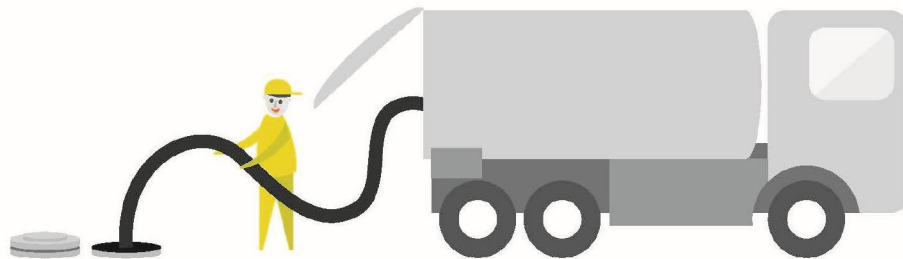
Toimivan hyötyjätteiden keräysverkoston saavuttamiseksi Jätekuukko tekee yhteistyötä tuottajavastuutahojen kanssa ja täydentää RINKI-ekopisteverkosta omilla ekopisteillään. Vuosina 2018-2019 uusia Jätekuukon ekopisteitä rakennettiin kymmenen kappaletta. RINKI-ekopisteitä on alueella tällä hetkellä 75 kpl ja Jätekuukon täydentäviä ekopisteitä on 22 kpl. Jätekuukon uudet ekopisteet on toteutettu yhtenäisellä ilmeellä ja kylteillä.

6.5. Alueet on suunniteltu jätehuollon kannalta toimiviksi

Jätehuollon aluevaraukset on tärkeää ottaa huomioon jo alueita suunniteltaessa, jotta asukkaiden jätehuoltopalvelut ovat helposti saavutettavissa ja alueiden käytön kannalta toimivilla paikoilla. Jotta tämä toteutuisi, jätelautakunta ja Jätekkukko ovat laatineet yhteistyössä ohjeen jätehuollon tilatarpeista kuntien yleis- ja asemakaavoitusta hoitaville tahoille. Jotta kunkin kaavoitettavan alueen tilanne tulisi tarkasteltua jätehuollon näkökulmasta, jätelautakunnan ja Jätekkukon edustajat ovat osallistuneet kaavoitusprosesseihin.

6.6. Asiakkaat saavat tarvittavat lietteenkuljetuspalvelut

Saostus- ja umpisäiliölietteiden tyhjennykset on alueella järjestetty siten, että kiinteistöjen haltijat tilaavat kuljetukset haluamiltan kuljetusurakoitsijoilta. Jotta asiakkailla olisi tarvittavat tiedot lietekuljetuspalveluista, Jätekkukko ylläpitää ELY-keskusten tietojen pohjalta listaa jätehuoltorekisterissä olevista urakoitsijoista. Lista on nähtävillä Jätekkukon verkkosivuilla. Tieto kunkin alueen kuljetusurakoitsijoista on lisäksi annettu asiakkaille lieteseurannan yhteydessä lähetetyissä kirjeissä.

6.7. Puutarhajätteille on kohtuullisesti saavutettavat ja toimivat vastaanottopisteet

Puutarhajätteiden asianmukaisen käsittelyn varmistamiseksi tavoitteena on, että vastaanottopisteet ovat toimivia ja kohtuullisesti saavutettavissa. Pitkien kuljetusmatkojen välttämiseksi jokaisessa kunnassa on vähintään yksi vastaanottoaika puutarhajätteelle. Suurimmassa osassa kuntia kunnat ovat itse järjestäneet vastaanoton, minkä lisäksi puutarhajätettä vastaanotetaan Jätekkukon lajitteluasemilla. Jätekkukolla on puutarhajätteille tarjolla myös Lavakukko-palvelu. Säkki-keräystä suunnitellaan vuoden 2020 aikana. Joulukuuset kerätään asuinkiinteistöiltä veloituksetta vuosittain.

6.8. Tiedotus, neuvonta ja valistus tavoittaa kuntalaiset laajasti

Tiedotuksella, neuvonnalla ja valistuksella on tavoitteena tuoda tietoa jätehuollosta ja jätehuoltopalveluista laajasti kuntalaisten tietoon. Jätekkukon käyttämiä viestinnän kanavia ovat verkkosivut, asiakaskirjeet ja asiakkaille lähetettävät tekstiviestit, sosiaalinen media (Facebook, Instagram, Youtube, Twitter), isännöitsijöiden uutiskirje, sanomalehdet, asiakaslehti, kalenteri, digimainonta ja diginäytöt. Jätekkukko on selvittämässä lisäksi mahdollisuutta webinaarien ja podcastien käyttöön neuvonnassa.

Jätekkukko on vuosittain mukana noin 20-30 eri tapahtumassa ja messuilla sekä järjestää pienempiä neuvontatilaisuuksia. Näissä tapahtumissa on tavoitettu vuosittain noin 2 500–6 000 ihmistä.

Jätekkukko tarjoaa neuvontaa ja valistusta etenkin kouluissa ja päiväkodeissa. Eniten opastusta tarjotaan kummikouluille. Kummikouluiksi valitaan hakemusten perusteella vuosittain kuusi peruskoulua, jotka ovat valmiita panostamaan kestäväen kehityksen edistämiseen. Esimerkiksi vuoden 2019 aikana kummikouluilla järjestettiin noin sata tilaisuutta. Lisäksi on järjestetty lähes 30 tilaisuutta muissa kouluissa, esikouluissa ja päiväkodeissa. Jätekeskukselle on järjestetty vuosittain vierailuja noin 10-20 koululais- tai opiskelijaryhmälle. Myös Riikinvoiman ekovoimalaitos tarjoaa vierailuja eri ryhmille.

7. Yhteenvedo

Kuntien hyväksymää jätepoliittista ohjelmaa on toteutettu vuodesta 2017 lähtien monin tavoin ja se on ohjannut selvästi alueen jätehuollon kehittämistä. Iso osa ohjelman toimenpiteistä on edistynyt varsin hyvin. Ohjelman loppukaudellekin on kuitenkin kunnissa, Jätekkukolla ja jätelautakunnalla edelleen tehtävää, jotta kuntien valtuustojen asettamat tavoitteet saavutettaisiin kattavasti.

Kunnissa on edistetty kestäviä hankintoja sekä järjestelty kalustolle ja tavaroille uudelleenkäyttömahdollisuuksia. Kuntien hankinnoissa olisi kuitenkin vielä mahdollisuuksia ja tarvetta laajempaan ja järjestelmällisempään ympäristökriteerien käyttöön. Myös tuotteiden uudelleenkäyttöä ja ylijäämäruoan myyntiä voitaisiin kunnissa edelleen laajentaa, millä ehkäistäisiin tuotteiden päätymistä jätteeksi. Ekotukihenkilötoiminta, joka on käytössä vasta kahdessa alueen kunnista, voisi edesauttaa kestävien valintojen tekemistä työyksiköiden päivittäisessä toiminnassa.

Kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ovat toteuttaneet varsin kattavasti jätteiden vastaanottopaikkojen valvontaa. Yritysten jätehuollon valvontakampanjoita voitaisiin sen sijaan tehdä aiempaa laajemmin. Kuntien rakennusvalvonnat ovat toimittaneet hyvin tietoa jätehuollosta rakennus- ja purkukohteisiin. Jatkossa rakentajilta ja purkukohteiden toteuttajilta voitaisiin edellyttää kuitenkin vielä kattavammin selvitystä siitä, miten jätehuolto järjestetään, jotta asianmukaisesta rakennusjätteiden lajittelusta ja vastaanottoon toimittamisesta voitaisiin varmistua.

Jätelautakunta on laajentanut jätehuoltomääräyksillä hyötyjätteiden erilliskeräysveloitteita ja lisännyt jätetaksan avulla lajittelun taloudellisia kannustimia. Hyötyjätteiden erilliskeräysveloitteita on syytä edelleen tarkastella ja laajentaa myös uudistuva jätelainsäädäntö huomioon ottaen. Jätehuollon seurannassa on onnistuttu nostamaan asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjen liittymisasetta järjestettyyn jätehuoltoon. Myös saostus- ja umpisäiliölietteiden seurantaa on saatu aloitettua, mutta tässä on vielä merkittävästi tehtävää.

Jätekkukko on onnistunut erityisen hyvin hyötyjätteiden keräyksen laajentamisessa: varsinkin muovipakkausten erilliskeräyksen aloitus ja laajentuminen on toteutettu onnistuneesti niin viestinnän kuin käytännön keräyksen osalta. Erityisesti biojätteen keräyksessä tarvittaisiin kuitenkin vielä uusia ratkaisuja ja lajitteluaktiivisuutta pitäisi saada nostettua. Jätteenkuljetukset on saatu Jätekkukolla onnistuneesti kilpailutettua aikaisempaa vähäpäästöisemmäksi ja jätteiden vastaanotossa on hyödynnetty uusia toimintatapoja (esim. mobiililajitteluasema ja keräystempaukset). Viestinnässä on onnistuttu varsinkin sähköisten palvelujen kehittämisessä.